

mačenja monizma, dualizma in pluralizma, materijalizma, idealizma, realizma, in praktični ali vrednostni problemi etike, socijologije, prava, umetnosti in vere.

Na strani 31.—51. so razloženi v kratko, ali jasno filozofski sestavi indijski: prirodni politeizem in iz njega izišli panteizem Rg-vede; brahmanstva. Perzijani so izveli vso stvaritev iz dveh principov: svetla (Ormuzda) in tmine (Ahrimana), Babilonci so izumili astrologijo in magijo, Izraelci monoteizem in teokratijo, Kitajci imajo Kong-tse-jev sestav pravičnosti in človekoljubnosti in Lao-Tse-jev, ki se zove taoizem po bogu Tao, ki je v materiji in v duši. Egipčani so negovali matematiko, spoštovali posebno mrtvece in verjeli, da se duša seli v različna bitja in očišča. Vsi ti sestavi niso imeli posebnega vpliva na zapadno filozofsko mišljenje.—

V prvem delu se razlaga zgodovina grške narodne filozofije, ki se sme imenovati samonikla. Ona je delo ne vsega naroda, nego poedincev. Ker je priroda Grke po mačehovsko oskrbela, so se morali krvavo brigati za svoje blagostanje in so si tako dobili najrazličnejše oblike društvenega, javnega in privatnega življenja. Ako so bili zaradi tega pesimisti, jih je sposobnost za vsako delo napravila optimiste in jih harmonski razvila v lepe in dobre ljudi. Njih filozofija se ni dala kovati v spone vere in tradicije in je bila umetniško nadahnjena. Vsi filozofi so bili tudi pesniki. — V četrtem oddelku sta razloženi kozmologija jonskih filozofov in elejska šola. Za njimi so prišli atomisti. V tretjem odseku se razpravlja o antropologiji dobi, to se pravi, človek je stopil v ospredje filozofskega mišljenja in mozganja. — Najprej so nastopili sofisti, ki so bili potujoči učitelji govornišva, filozofije in tolmači pesnikov. Sofiste je pobijal Sokrat, ki se je bavil z etiko. Njegovi učenci so ustanovili različne šole: 1.) Megarjani, ki so spojili nauke Sokratove z nauki elejske šole. 2.) Kiniki. 3.) Kirenjani. Megarska šola je prednica skepticizmu, kiniška šola stoicizmu in kirenajska epikurizmu. — Sledeči oddelek razpravlja o Platonu in Aristotelu. Platon je bil najimenitnejši učenec Sokratov, učenjak, političar, umetnik in svečenik.

Najimenitnejši učenec Platonov je bil Aristoteles iz Stagire, učitelj Aleksandra Velikega. V njem je dosegla znanost grška svoj vrhunec. On je obsegal v svojem duhu vse tedanje znanje.

V knjigi je ostalo žalibog mnogo tiskovnih napak, katerih pa ni pisec zakrivil, nego jih ni mogel popraviti zaradi odsotnosti od tiskarskega mesta.

Ako bi kaj prigovarjali, bi bilo to, da so grški citati doslovno prevedeni, kar bi bil umevneje prevedel, ako bi bil dal bolj domačo obleko svojemu prevodu.

Včasih bi želeli nekaj več čuti o življenju filozofov, o katerih razpravlja.

Ne vemo, zakaj je rabil obliko Ta1 in Ke b. $\Theta\alpha\lambda\acute{\epsilon}\varsigma$ ima v gen. $\Theta\acute{\alpha}\lambda\epsilon\omega - \Theta\alpha\lambda\omega\delta$, pa tudi $\Theta\acute{\alpha}\lambda\gamma\tau\omega\varsigma$; torej osnova „ $\Theta\alpha\lambda\gamma\tau$ “, $\text{K}\acute{\epsilon}\beta\eta\varsigma$ pa vedno „ $\text{K}\acute{\epsilon}\beta\eta\tau\omega\varsigma$ “. Torej Talet in Kebet, kakor Lahet.

Ali to so malenkosti, ki knjigi ne jemljejo vrednosti. Zatorej jo vsakemu prav toplo priporočamo.

R. P.

Vyhubit. Obraz slovenského utrpení. Napsal R. Targo. V Telči. Nákladem knihkupectví Emila Šolce. Cena 80 h.

Ta češka knjižica slika kratko in jedrnato položaj ogrskih Slovakov, ki se v zadnjih časih bolj živo gibljejo in upirajo pomadžarjanju. Namen ji je, da vzbuja zanimanje Čehov za trpljenje najbližjih bratov, in zahteva naravnost, naj bo Slovaško

del češkega kulturnega in političnega programa. Knjižica sama na sebi je tudi dokaz, da se razmerje med Čehi in Slovaki boljša. Znano je, da so Slovaki cela stoletja rabili češki književni jezik in se šele v štiridesetih letih preteklega stoletja odcepili od Čehov, na veliko škodo obema plemenoma. Tudi krivde je bilo precej na obeh straneh. V teku časa so Slovaki več, nego je bilo treba, naglašali svojo posebnost in sanjari o pomoči severnega strica, Čehi pa se nejevoljni in tudi po nemarnosti niso zanje brigali. Mlajše pokolenje, ki bolj realno misli in več dela, skuša pri Čehih in Slovaki popraviti, kar se da. Posebno se mlajši Slovaki učijo od Čehov narodnega dela in iščejo tudi pri njih naravne zaslombe, na Češkem in posebno na Moravskem pa imajo res mnogo požrtvovalnih prijateljev.

Podrobnosti te poučne knjižice ne spadajo semkaj. Omenjam samo, da Madžari skušajo svoje cilje doseči tudi s tem, da vlada izdaja že dvanajst let časnik „Slovenské Noviny“, ki so že nekaj let dnevnik. Podoben ilustrovani tednik „Vlast“ a Svet“ v madžarskem duhu izdaja pa vlada že dvajset let. Denar za to se jemlje iz konfiskovane glavnice uničene „Matice Slovenske“ (t. j. slovaške).

Kakor drugod imajo tudi Slovaki najhujše nasprotnike na domačih tleh, namreč „zemane“, t. j. kmečke plemiče, ki hočejo s tem ostati gospodje, da se madžarijo, in pa Žide. Nov dokaz, kako važno je povsod gospodarsko vprašanje. Treba je braniti ne samo narodni jezik, ampak tudi narod, po katerem jezik živi.

M. Murko.

Profesor dr. Marian Zdziechowski: Die Grundprobleme Russlands. Literarisch-politische Skizzen. Aus dem Polnischen übersetzt von Adolf Stylo, Gymnasialprofessor in Krakau. Akademischer Verlag. Wien, Leipzig 1907.

Krakovski vseučiliški prof. Marjan Zdziechowski je ruski Poljak, ki je študiral na Ruskem in mnogo občeval z ruskimi pisateljskimi in svobodoljubnimi krogi. Že v dijaških letih se je odločil za spravo in prijateljstvo med Rusi in Poljaki na podlagi verskih in нравnih idealov najboljših pisateljev obeh narodov, kar v dobi najhujšega reakcionarstva na Ruskem ni bila malenkost. Ko je v Krakovu opazoval, kako ovirajo tako približevanje Poljaki s tem, da ne poznajo Rusov in drugih Slovanov, Slovani pa zopet s tem, da imajo krive pojme o Poljaki, ustanovil je v Krakovu „Klub słowiański“ kjer se je najprej tako mnogo in temeljito predavalo o najrazličnejših slovanskih vprašanjih kakor nikjer drugod, in je bil tudi duševni oče izvrstnega mesečnika „Świat słowiański“, ki že tretje leto izpolnjuje svojo nalogo, da seznanja Poljake s slovanskim svetom, med njim pa brani tudi poljsko stališče.

Ako torej tak moč napiše obširno delo o „ruskih problemih“, t. j. o glavnih in posebno izvirnih idejah, ki jih nahajamo pri ruskih pisateljih in mislilcih od časov Katarine Vel. do naših dni, zasluži seveda največjo pozornost vseh ljudi, ki se hočejo bolj temeljito seznaniti z ruskim duševnim in tudi političnim gibanjem. Lahka hrana ta knjiga ni. Zdziechowski ljubi poljske in ruske mesijaniste in se vsled tega posebno ozira na one novejšje ruske pisatelje, ki so polni slovanskega misticizma. Vendar Rusi so narod, pri katerem je še vera posebno živa. Evangelija se je oklenil tudi tak anarhist in poseben nasprotnik cerkve kakor Lev Tolstoj. Koliko ljudi pa pri nas ve kaj o Vladimiru Solovjevu, izvirnem mističnem filozofu, ki vidi v Tolstem — Antikrista in med drugim gori za spravo med rusko in rimsko cerkvijo? Kdo pozna génijalnega pesnika in filozofa Merežkovskega trilogijo „Krist in Antikrist“, ki pobija Gorjkega in pozitivizem ruskega razumništva? Take reči, brez katerih ne moremo Rusov prav razumevati, nam razlaga Zdziechowski v svojih